

AZ EURÓPAI BIZOTTSÁG

A Bizottság az Európai Unió intézménye, amely birtokolja a jogalkotási kezdeményezés monopóliumát, valamint jelentős végrehajtási hatáskörökkel rendelkezik olyan területeken, mint a versenypolitika szabályozása vagy a külkereskedelem. A Bizottság az Európai Unió legfőbb végrehajtó szerve, amelyet a biztosok testülete – tagállamonként egy-egy biztos – alkot. A Bizottság ellenőrzi az uniós jog tagállamok általi alkalmazását és a szerződések tiszteletben tartását; ezenkívül ellátja az uniós jogszabályok végrehajtásáért felelős szakbizottságok elnöki tisztségét. A korábbi komitológiai rendszer helyébe új jogi eszközök – a végrehajtási jogi aktusok és a felhatalmazáson alapuló jogi aktusok – léptek.

JOGALAP

Az Európai Unióról szóló szerződés (EUSZ) 17. cikke, valamint az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 234., 244–250., 290. és 291. cikke, továbbá az [Európai Közösségek egységes Tanácsát és egységes Bizottságát létrehozó szerződés](#) (egyesítési szerződés)^[1].

ELŐZMÉNYEK

Kezdetben mindegyik Közösség saját végrehajtó testülettel rendelkezett: ezek az Európai Szén- és Acélközösség (1951) esetében a Főhatóság, az 1957-es Római Szerződéssel létrehozott két Közösség – az EGK és az Euratom – esetében egy-egy Bizottság voltak. Ezek a testületek 1965. április 8-án az egyesítési szerződés alapján egyetlen Európai Bizottsággá olvadtak össze ([1.1.2.](#)).

ÖSSZETÉTEL ÉS JOGÁLLÁS

A. Létszám

A Bizottság hosszú ideig tagállamonként legalább egy és legfeljebb két biztosból állt. A Lisszaboni Szerződés eredetileg úgy rendelkezett, hogy a Bizottság tagjainak száma 2014. november 1-jétől a tagállamok számának kétharmadával lesz egyenlő. A rugalmasság irányába mutatott ugyanakkor, hogy az Európai Tanács számára lehetővé tette annak meghatározását, hogy a Bizottság hány tagból álljon (EUSZ, 17. cikk, (5) bekezdés). 2009-ben az Európai Tanács úgy határozott, hogy a Bizottság tagjainak száma továbbra is egyezzen meg a tagállamok számával.

[1]HL P 152., 1967.7.13., 2. o.

B. A kinevezés módja

A Lisszaboni Szerződés előírja, hogy az Európai Tanács minősített többséggel eljárva – figyelembe véve az európai parlamenti választások eredményét és (az EUSZ 17. cikkének (6) és (7) bekezdéséről szóló, 11. számú, a szerződéshez csatolt nyilatkozat szerint) lefolytatva a megfelelő konzultációkat – javaslatot tegyen a Bizottság elnökének jelölt személyre a Parlamentnek. A jelöltet a Parlament az őt alkotó képviselők többségével a Bizottság elnökévé választja (EUSZ, 17. cikk, (7) bekezdés).

Az Európai Unió Tanácsa (a továbbiakban a „Tanács”) minősített többséggel eljárva és az elnökjelölttel egyetértésben elfogadja az egyes tagállamok javaslatai alapján összeállított, azon további személyek listáját, akiket a Bizottság tagjaivá kíván kinevezni.

A Bizottság elnökének és tagjainak – beleértve az Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviselőjét – testületként kell szavazás útján megkapniuk az Európai Parlament jóváhagyását ahhoz, hogy az Európai Tanács minősített többséggel kinevezhesse őket.

A Maastrichti Szerződés óta a biztosok hivatali ideje megegyezik a Parlament öt éves jogalkotási ciklusának időtartamával, és a megbízatás megújítható.

C. Elszámoltathatóság

1. Személyes elszámoltathatóság (EUMSZ, 245. cikk)

A Bizottság tagjai:

- feladataik ellátása során teljes mértékben függetlenek, és az Unió általános érdekében járnak el; különösen nem kérhetnek és nem fogadhatnak el utasításokat kormányoktól vagy más külső szervektől;
- nem folytathatnak semmilyen egyéb – akár kereső, akár térítés nélkül végzett – foglalkozást.

A Bíróság a Tanács vagy magának a Bizottságnak a kérelmére a biztosokat valamely fenti kötelezettségük megszegése vagy súlyos hiba elkövetése esetén hivatalból felmentheti (EUMSZ, 247. cikk).

2. Kollektív felelősség

A Bizottság az EUMSZ 234. cikke értelmében kollektív felelősséggel tartozik a Parlamentnek. Amennyiben a Parlament bizalmatlansági indítványt fogad el ellenében, a Bizottság tagjainak testületileg le kell mondaniuk, beleértve az Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviselőjét is, amennyiben az indítvány a Bizottságban ellátott feladatköreit érinti.

SZERVEZET ÉS MŰKÖDÉS

A Bizottság munkáját az elnök politikai vezetése alatt végzi, aki határoz belső szervezeti rendjéről. Az elnök dönt arról, hogy a biztosok mely területekkel foglalkoznak. Ez minden biztos számára egy meghatározott szakpolitikai terület esetében felelősséget, az érintett igazgatási szervek felett pedig hatáskört keletkeztet. A bizottsági testület jóváhagyásának elnyerését követően az elnök a Bizottság tagjai

közül alelnököket nevez ki. A főképviseelő automatikusan a Bizottság alelnöke is. A Bizottság tagja köteles benyújtani lemondását, ha a testület jóváhagyását követően az elnök őt erre felhívja.

A Bizottság Főtitkársága 31 főigazgatóságából áll, amelyek kidolgozzák, irányítják és végrehajtják az uniós szakpolitikákat, jogszabályokat és finanszírozásokat. Ezenkívül van még 22 különálló egység (szolgálatok és ügynökségek), amelyek eseti vagy horizontális kérdésekkel foglalkoznak. Ezek például az Európai Csalás Elleni Hivatal, a Jogi Szolgálat, a Levéltár, a Kiadóhivatal, az Európai Politikai Stratégiai Központ és az Egyesült Királysággal az 50. cikk alapján folytatandó tárgyalásokkal foglalkozó munkacsoport. Hat, önálló jogi személyiséggel rendelkező végrehajtó ügynökség – például a Kutatási Végrehajtó Ügynökség – pedig a Bizottság által rájuk ruházott feladatokat végzi. Határozatait a Bizottság – egy-két kivételtől eltekintve – tagjai többségi szavazásával hozza (EUMSZ, 250. cikk).

A Bizottság minden héten összeül, hogy megtárgyalja a politikailag érzékeny kérdéseket és elfogadja a szóbeli eljárással elfogadandó javaslatokat, míg a kevésbé érzékeny ügyekben írásbeli eljárásban történik az elfogadás. Az irányítással vagy igazgatással kapcsolatos intézkedéseket felhatalmazási rendszerben lehet elfogadni, vagyis a Bizottság jogkörrel ruházza fel egyik tagját a nevében hozandó döntésre (ez különösen jellemző például a mezőgazdasági támogatások vagy a dömpingellenes intézkedések esetében), illetve átruházott felhatalmazás formájában, amikor is a döntési jogkör igazgatási – általában főigazgatói – szintre kerül.

HATÁSKÖRÖK

A. Kezdeményezési hatáskör

Az Unió jogalkotási folyamatában – általános szabályként – a kezdeményezési hatáskört a Bizottság birtokolja (EUSZ, 17. cikk, (2) bekezdés). Kidolgozza a jogalkotási javaslatokat, amelyeket a két döntéshozó szerv, a Parlament és a Tanács fogad el.

1. Teljes körű kezdeményezés: a javaslattevői hatáskör

a. Jogalkotási kezdeményezés

A javaslattevői hatáskör tehát a kezdeményezési hatáskör teljes formája, mivel egyfelől mindig kizárólagos, másfelől pedig bizonyos értelemben korlátozza a döntéshozó hatóságot, amely javaslat hiányában nem hozhat döntést, és amelynek döntését a benyújtott javaslatra kell alapoznia.

A Bizottság kidolgozza és benyújtja a Tanácsnak és a Parlamentnek a szerződések végrehajtásához szükséges valamennyi (rendeletre és irányelvekre irányuló) jogalkotási javaslatot (1.2.3.).

b. Költségvetési kezdeményezés

A Bizottság összeállítja a költségvetés tervezetét, amelyet az EUMSZ 314. cikke értelmében a Tanács és a Parlament elé terjeszt (1.2.5.).

c. Kapcsolatok harmadik országokkal

A Tanács felhatalmazása alapján a Bizottság feladata az EUMSZ 207. és 218. cikke szerinti nemzetközi megállapodások tárgyalása, amelyeket ezután a Tanács elé

terjeszt a megállapodások megkötése végett. Ebbe beletartoznak az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezményhez történő csatlakozásról szóló tárgyalások is (EUSZ, 6. cikk, (2) bekezdés). A kül- és biztonságpolitikai vonatkozású megállapodások tárgyalását az Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviselője irányítja. Az EUSZ 50. cikke és az EUMSZ 218. cikkének (3) bekezdése alapján a Bizottság ajánlásokat nyújt be az EU-ból való kilépésről szóló tárgyalások megnyitásáról.

2. Korlátozott kezdeményezési hatáskör: az ajánlásokkal és véleményekkel kapcsolatos hatáskör

a. A Gazdasági és Monetáris Unió (GMU) összefüggésében ([2.6.2.](#))

A Bizottságnak szerepe van a Gazdasági és Monetáris Unió (GMU) irányításában. A következőket nyújtja be a Tanácsnak:

- ajánlások a tagállamok átfogó gazdaságpolitikai iránymutatásai tervezetének kidolgozásához, és figyelmeztetések, amennyiben ezek a politikák feltehetően nem férnek össze az iránymutatásokkal (EUMSZ, 121. cikk, (4) bekezdés);
- javaslatok a Tanács arra vonatkozó értékelésére, hogy valamely tagállamban túlzott hiány áll-e fenn (EUMSZ, 126. cikk, (6) bekezdés);
- ajánlások intézkedésekre abban az esetben, ha egy nem euróövezeti tagállam nehézségekkel szembesül fizetési mérlege terén, az EUMSZ 143. cikke szerint;
- ajánlások a közös valuta és a többi valuta közötti átváltási arányra, valamint az árfolyampolitika általános irányaira az EUMSZ 219. cikke értelmében;
- a nemzeti szakpolitikai tervek értékelése és az országspecifikus ajánlástervezetek ismertetése az európai szemeszter keretében.

b. A közös kül- és biztonságpolitika területén

Ezen a területen a Bizottságtól számos hatáskör átkerült az Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviselőjéhez és az Európai Külügyi Szolgálathoz (EKSZ). Mindazonáltal a Bizottság támogathatja a főképviselőt, amikor az a közös kül- és biztonságpolitikát érintő javaslatot terjeszt a Tanács elé (EUSZ, 30. cikk). A főképviselő egyúttal a Bizottság alelnöke is.

B. Az uniós jog végrehajtásának nyomon követésére irányuló hatáskörök

A szerződések a Bizottságra bízzák, hogy gondoskodják megfelelő végrehajtásukról, a szerződések végrehajtása céljából meghozott határozatokkal (másodlagos jog) együtt. Ezt nevezzük a „szerződések őreként” betöltött szerepnek. E feladatát a Bizottság főként az EUMSZ 258. cikke szerinti, a tagállamokkal szembeni „kötelezettségszegési eljárás” révén teljesíti.

C. Végrehajtási hatáskörök

1. A szerződésekben a Bizottságra ruházott hatáskörök

A Bizottságra ruházott főbb hatáskörök a következők: a költségvetés végrehajtása (EUMSZ, 317. cikk); a tagállamok számára annak engedélyezése, hogy megtegyék a szerződésekben megállapított védintézkedéseket, különösen az átmeneti időszakok

során (lásd például: EUMSZ, 201. cikk); a versenyszabályok érvényesítése – különösen az állami támogatások ellenőrzésével – az EUMSZ 108. cikke értelmében.

A bizonyos tagállamokat sújtó adósságválság kezelését célzó pénzügyi mentőcsomagok esetében a Bizottság felel az uniós költségvetés révén garantált pénzügyi eszközök irányításáért. A Bizottság hatásköre kiterjed az Európai Stabilitási Mechanizmus kormányzótanácsa szavazási eljárásának az egyhangúságról különleges minősített többségre (85%-ra) történő megváltoztatására is, amennyiben (az EKB-val egyetértésben) úgy határoz, hogy a pénzügyi támogatás nyújtására vonatkozó határozat elfogadásának elmaradása veszélyeztetné az euróövezet gazdasági és pénzügyi fenntarthatóságát (az Európai Stabilitási Mechanizmus létrehozásáról szóló szerződés 4. cikkének (4) bekezdése (2.6.8.)).

2. A Parlament és a Tanács felhatalmazásán alapuló hatáskörök

Az EUMSZ 291. cikkének alapján a Bizottság gyakorolja a Parlament és a Tanács által elfogadott jogi aktusok végrehajtása érdekében rá ruházott hatásköröket.

A Lisszaboni Szerződés bevezette „a Bizottság végrehajtási hatáskörének gyakorlására vonatkozó tagállami ellenőrzési mechanizmusok” új szabályait és általános elveit (EUMSZ, 291. cikk, (3) bekezdés és (EU) 182/2011 rendelet). Ezek a korábbi bizottsági mechanizmusok helyébe két új eszközt – a tanácsadó bizottsági, illetve a vizsgálati eljárást – állították. A Parlament és a Tanács vizsgálathoz való joga formális elismerést nyert, egy további rendelkezés pedig konfliktus esetén jogorvoslati eljárásra ad lehetőséget.

3. Felhatalmazáson alapuló jogi aktusok

A Lisszaboni Szerződés ezenkívül létrehozta a jogi rendelkezéseknek a jogalkotási és a végrehajtási jogi aktusok között elhelyezkedő új kategóriáját is. Ezek a „felhatalmazáson alapuló nem jogalkotási aktusok” (EUMSZ, 290. cikk) olyan általános hatályú aktusok, „amelyek a jogalkotási aktusok egyes nem alapvető rendelkezéseit kiegészítik, illetve módosítják” (más elnevezéssel „alap-jogiaktusok”). A Parlament alapvetően ugyanazon ellenőrzési jogokkal rendelkezik, mint a Tanács.

D. Szabályozási és konzultációs hatáskörök

A szerződések csak ritka esetekben ruházzák fel a Bizottságot teljes körű szabályozási hatáskörökkel. Erre egy példa az EUMSZ 106. cikke, amely a Bizottságot felhatalmazza arra, hogy gondoskodjék az uniós szabályozásnak a közszféra vállalatokra és a közszolgáltatások nyújtásával megbízott vállalkozásokra történő alkalmazásáról, továbbá arra, hogy szükség esetén megfelelő irányelveket vagy határozatokat intézzen a tagállamokhoz.

A szerződések felhatalmazzák a Bizottságot, hogy számos esetben ajánlásokat dolgozzon ki vagy jelentéseket és véleményeket terjesszen elő. A szerződések azt is előírják, hogy bizonyos döntésekkel kapcsolatban – például új tagállamoknak az Unióhoz való csatlakozása esetén – konzultálni kell a Bizottsággal (EUSZ, 49. cikk). Konzultálnak a Bizottsággal a többi intézmény és testület statútumának, így az európai parlamenti képviselők, az európai ombudsman és a Bíróság statútumának módosítása kapcsán is.

AZ EURÓPAI PARLAMENT SZEREPE

Jogalkotási és költségvetési kérdésekben a Bizottság a Parlament legfontosabb tárgyalópartnere. A Bizottság munkaprogramja és annak végrehajtása fölötti parlamenti ellenőrzés egyre fontosabbá válik az uniós kormányzás demokratikus elfogadottságának javítása érdekében.

Giorgio Mussa
05/2019

